

Rambøll

Saksbehandler, innvalgstelefon

Erica Neby, 62 55 11 65

Att. Iver Reistad

Åkersvika naturreservat - dispensasjon for inngrep i åkersvika naturreservat i anleggsperioden

Med hjemmel i naturmangfoldloven § 48 gir Fylkesmannen Hæhre entreprenør AS, dispensasjon fra verneforskriften for Åkersvika naturreservat § 3 punkt a, b og c samt § 5 punkt a for å gjennomføre inngrep i reservatet i anleggsperioden, i samsvar med planer og forutsetninger som fremgår av deres søknad av 19. desember 2018. Se vurderinger og tilknyttede vilkår nedenfor.

Vi viser til deres søknad av 19. desember 2018 om dispensasjon for to inngrep i Åkersvika naturreservat. Søknaden er utarbeidet av Rambøll på vegne av Hæhre Entreprenør AS.

Hæhre Entreprenør AS er i gang med bygging av E6-parsellen Kolomoen – Arnkvern. Prosjektet bygges som en totalentreprise og Betonmast Hæhre har ansvaret for byggeprosjektering av anlegget. I forbindelse med denne prosjekteringen er det avdekket behov for en mindre justering av deler av prosjektet; erosjonssikring langs Flagstadelva ved Vien og en justert veglinje ved Disen bru.

Erosjonssikring

Det ble utført en flomberegning i 2014 for Flagstadelva ved en 200-års flom. Denne viste seg å være feilaktig og grovt underestimert. Det er derfor utført nye flomberegninger og vannlinjeberegninger som fører til at dere nå ønsker å flomsikre E6 og kommunalt ledningsnett mot erosjon fra Flagstadelva ved flom og høye vannhastigheter. På grunn av at det ligger vann- og avløpsrør samt en driftsveg mellom E6 og elva i dette området, vil det ikke være praktisk mulig å legge erosjonssikringen tett inntil E6 – noe som Fylkesmannen tidligere har anbefalt. Flomsikringen må derfor legges i elvekanten og dels ut i selve elveløpet. Det må imidlertid først gjøres noen undersøkelser av massene i elvekanten, for å avklare om det virkelig trengs erosjonssikring eller ikke. Dette medfører at det er behov for noe utvidet tilgang til elvebredden sammenlignet med forutsetningene i opprinnelig reguleringsplan og dispensasjon fra vernebestemmelsene av 14.11.2016. Dere søker derfor om dispensasjon for å utvide anleggsbeltet, som dere tidligere har fått en tillatelse til å utføre midlertidige inngrep i, med 920 m² innenfor Åkersvika naturreservat. Utvidelsen er vist på kart i figur 2 i deres søknad.

Dere opplyser om at dere vil ta følgende hensyn ved gjennomføring av arbeidene:

- Retningslinjene for anleggsarbeidene i Åkersvika, gitt i Plan for ytre miljø, skal også her bli fulgt.
- Dersom det blir nødvendig med erosjonssikring, legges erosjonssikringen med en så ru overflate som mulig for å ivareta de naturlige vannhastighetsgradientene horisontalt og vertikalt i elvetverrsnittet (unngå laminære strømpartier som kan virke vandringshemmende for akvatiske organismer).
- Der elveløpet blir berørt, vil det bli reetablert til mest mulig naturlig tilstand.
- Vannløpet ved lav og normal vannstand vil ha samme størrelse og form som før, bunnforhold og elvebredde vil være de samme og strømningsforhold de samme.
- Det er ønskelig med en solid kantvegetasjon langs vassdraget. Dette bør bestå av både busksjikt og tresjikt med tilstrekkelig kronefylde for å skape skygge, skjul og næringsstrø til de arter som lever i og langs vassdraget. Ved nødvendige inngrep/tiltak i elvekanten, vil topplaget med vegetasjon i størst mulig grad ivaretas i flak, mellomlagres under anleggsarbeidet og tilbakestilles etter endt erosjonssikring. Målet er å sørge for raskest mulig gjenoppbygging av et naturlig vegetasjonsbelte langs vassdraget. Supplerende tilførsel av stiklinger kan også fungere, men fylkesmannen har pekt på at flytting av hele trær av så stor dimensjon som mulig er å foretrekke. Fylkesmannen har videre uttalt at røyset erosjonssikring med de fraksjoner som her planlegges benyttet, ikke er like utsatt for skader fra røtter av trær med diameter > 10 cm som plastret forbygning. Det er derfor ønskelig at den framtidige skjøtselen av kantvegetasjonen i disse områdene tillater trærne å utvikle seg til store dimensjoner.

Åkersvika naturreservat

Det utvidete Åkersvika naturreservat ble vedtatt ved kongelig resolusjon av 22. januar 2016. Naturreservatet er opprettet for å bevare et verdifullt våtmarksområde som et dynamisk og komplekst innlandsdelta med kroksjøer og meandere og med stor variasjon i naturtyper. Området har særlig stor betydning for biologisk mangfold i form av raste- og hekkeområder for våtmarksfugl og som leve- og voksested for sjeldne og truede plante- og dyrearter.

Åkersvika er et såkalt Ramsarområde. Den internasjonale konvensjonen om vern av våtmarker, Ramsarkonvensjonen, trådte i kraft 21. desember 1975 med formål å beskytte våtmarksområder. Norge har forpliktet seg til å sikre den økologiske funksjonen til Ramsarområdene våre gjennom bærekraftig forvaltning som bygger på beste tilgjengelige kunnskap om områdenes verdier og tålegrenser.

Ifølge verneforskriften for Åkersvika naturreservat, § 3 punkt a er vegetasjonen i vann og på land, herunder døde busker og trær, vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra reservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt. Videre heter det i forskriftens § 3 punkt b at dyrelivet er vernet mot skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse. I § 3 punkt c står det at det ikke må iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet. Her er nevnt en rekke eksempler på ulike tekniske inngrep som er forbudt, blant annet bygging av veier, drenering eller annen form for tørrlegging og uttak, oppfylling eller lagring av masse. Motorisert ferdsel er i utgangspunktet forbudt, jf. verneforskriftens § 5 punkt a.

Naturmangfoldloven § 48 åpner for at det kan gis dispensasjon fra verneforskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig. Ifølge Miljødirektoratets rundskriv om forvaltning av verneforskrifter er det i første rekke bagatellmessige inngrep eller forbigående forstyrrelser som er av stor betydning for søker sammenholdt med verneinteressene som omfattes av naturmangfoldlovens dispensasjonsbestemmelse.

Fylkesmannens vurdering - erosjonssikring

I naturmangfoldloven § 8 heter det blant annet at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Fylkesmannen mener med bakgrunn i naturfaglig registreringsmateriale som foreligger for Åkersvika naturreservat, spesielt fagmateriale som ble utarbeidet i 2014-2015 som en del av arbeidet med reguleringsplanen for E6-strekningen Kåterud-Arnkvern og grensejusteringen av Åkersvika naturreservat, å ha tilstrekkelig kunnskap om vegetasjonen langs elva og mulige konsekvenser for den. Vi vet ikke så mye om vannfaunaen i elva på denne strekningen, og om dette området brukes som gyteplass for storørret eller ikke. Vi antar imidlertid at det ikke gjør det, siden elvebunnen ser ut til å bestå av finkornet leire. Elva er uansett en verdifull elv for vannlevende arter og landplanter. Det er derfor viktig å ta vare på dette økosystemet så langt det lar seg gjøre. Det er nå feil tid på året for å gjøre fiskeundersøkelser på, og vi må derfor legge noe vekt på føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9.

I henhold til naturmangfoldloven § 10 skal en påvirkning av et økosystem vurderes ut fra den samlede belastningen som økosystemet er eller vil bli utsatt for. Belastningen på Åkersvika naturreservat samlet sett er stor. Beliggenheten, inneklemmt mellom store befolkningskonsentrasjoner, industri- og serviceanlegg og store kommunikasjonsanlegg, gjør at Åkersvika over lang tid har vært utsatt for press fra utbygging, motorferdsel, menneskeskapte forstyrrelser og andre tiltak som representerer trusler mot verneverdiene. Å gjøre inngrep i en viktig gytebekk innenfor reservatets grenser er en stor belastning for økosystemet, men dersom tilstrekkelig hensyn tas, slik som dere har beskrevet i deres søknad, så bør ikke konsekvensene bli varige.

I naturmangfoldloven § 11 heter det at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver. Det vil være en kostnad å utføre erosjonssikring så skånsomt som mulig og sørge for at elva opprettholder sin økologiske funksjon etterpå. Dersom det gjøres inngrep i elva, må det gjøres undersøkelser i etterkant av tiltaket som kan si noe om tilstanden for fisk og vegetasjon, og om utføringen av erosjonssikringen fungerer slik som det er tenkt – at vegetasjonsbeltet på land er re-etablert, at vannløpet vil ha samme størrelse og form som før, at vannstrømmene følger samme mønster som før, at elvebunnen er lik som før, at vannlevende organismer kan passere området som før.

Det heter i naturmangfoldloven § 12 at for å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og framtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultatene. Tiltaket bør ikke foregå i fuglenes trekk- og hekkeperiode, og heller ikke i storørretens utvandningsperiode om våren til Mjøsa. Graving i vann på våren, sommeren eller høsten kan føre til nedslamming av vannet lenger ned i elva, og det er derfor positivt om all graving i elva skjer før 1. april. Vi er meget fornøyd med de hensynspunktene dere skriver at dere vil oppfylle dersom erosjonssikring må til, og håper at disse kan realiseres. Det er viktig at vegetasjonen langs elva etter tiltaket består av større og mindre trær og busker, slik at vannorganismene kan få skygge, skjul og næring. Vi mener det er mest riktig å påskynde denne prosessen ved å plante ut stiklinger av trær og busker eller hele trær som naturlig forekommer i elvekanten i dag. Det er også viktig med en grønn korridor langs elva for andre dyr, slik som fugler og små landlevende dyr. Vegetasjonen er også viktig for å unngå erosjon. Dere sier at dere har vært i kontakt med NVE og Hedmark fylkeskommune og at de er positive til hvordan tiltaket er planlagt utført. Dersom YM-planen for E6 Kåterud-Arnkvern følges, særlig med tanke på punktene som

gjelder håndtering av drivstoff og farlig avfall for å unngå utslipp, og krav til rengjøring av maskiner for å forhindre spredning av svartelistede arter, er vi tilfreds med hvordan tiltaket vil bli utført.

Dersom det blir nødvendig med erosjonssikring av elva, vil anleggsperioden være midlertidig og dere skriver av elva vil få tilbake samme funksjoner som før inngrepet når det gjelder vegetasjonsbelte, vannhastighet og strømninger og elvebunntype. Under disse forutsetningene mener vi at det kan gis dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48, siden tiltaket da ikke vil stride mot verneformålet eller påvirke verneverdiene negativt etter det at tiltaket er utført. Dere vil da ha et ansvar og en plikt til å sørge for at erosjonssikringa virker som den skal etter utført tiltak og for å sjekke at vegetasjonen og vannorganismene er tilbake i elva.

Justert veglinje ved Disen bru

Dere ønsker å justere veglinja for rv. 25 over Disen bru som krysser Flagstadelva. Veglinja knytter seg til ei rundkjøring i krysset med Åkersvikavegen vest for brua. Dere opplyser om at det ved prosjektering av rundkjøringer skal etterstrebes at trafikken gjennom rundkjøringa får en viss avbøyning i kjøreretningen for å unngå at farten gjennom rundkjøringa blir for stor. Vedtatt reguleringsplan har en veggeometri for trafikk østfra inn i rundkjøringa med dårligere avbøyning enn kravene i vegnormalene. Ved å justere linjeføringa inn mot rundkjøringa noe kan dette forbedres vesentlig. Veglinja legges mer sentrert inn mot rundkjøringa, og avbøyningen blir tilfredsstillende. Gang- og sykkelvegen justeres tilsvarende, men skillet mellom gang- og sykkelveg og kjøreveg reduseres fra tre til 1,5 meter, for å unngå at tiltaket i vesentlig grad berører Åkersvika naturreservat.

I opprinnelig reguleringsplanen var det lagt til rette for at det bygges en midlertidig bru nord for dagens bru mens ny bru bygges. Denne midlertidige brua ville blitt bygget i Åkersvika naturreservat, og ville også betydd en relativ stor ulempe for trafikantene. Med den forslåtte justeringen ser dere nå at det blir mulig å bygge brua i to faser, og unngå å bygge midlertidig omkjøringsveg.

Fylkesmannens vurdering – justert veglinje ved Disen bru

Det er et svært lite areal innenfor naturreservatet som vil bli berørt av denne justeringen av vegtrasé. Vi estimerer den til å være ca. 60 m². Derimot er det et større areal på østsiden av brua innenfor reservatet som vil unngå inngrep ved at den midlertidige omkjøringsvegen kan sløyfes. Dette mener vi er meget positivt for reservatet.

Grensene på det vedtatte vernekartet for Åkersvika naturreservat av januar 2016 er de grenser som er gjeldende. Den lille justeringen av veglinje som ønskes, ligger innenfor tykkelsen på vernegrensa på vernekartet. Vi vil måtte justere vernegrensa i Naturbase og i marka, men det kreves ikke en formell grensejustering av Miljødirektoratet eller Kongen i statsråd.

Naturmangfoldloven §§ 8-12 vurderes ikke som særlig relevant for en vernegrensejustering av dette omfanget. Det er stort sett vannareal som berøres av justeringen, og vi kan ikke se at naturverdiene vil påvirkes negativt av denne justeringen.

Vedtak

Fylkesmannen gir Hæhre entreprenør AS, dispensasjon fra verneforskriften for Åkersvika naturreservat § 3 punkt a, b og c samt § 5 punkt a for å gjennomføre inngrep i Åkersvika naturreservat, i samsvar med planer og forutsetninger som fremgår av søknaden av 19. desember 2018. Følgende vilkår er knyttet til dispensasjonen:

- Hensynspunktene dere har listet opp i punkt 2.3 i deres søknad skal realiseres når det kommer til erosjonssikringsmetode og elvas form og funksjon etter inngrepet.

- Generelt skal all grave- og anleggsvirksomhet i naturreservatet utføres så skånsomt som mulig, slik at minst mulig areal blir berørt. Rydding av vegetasjon og motorisert ferdsel i naturreservatet skal begrenses til det aller nødvendigste.
- Ved tilbakeføring av masser skal opprinnelige vegetasjonsmasser benyttes.
- Tiltak i Flagstadelva skal være avsluttet før 1. april 2019. Dersom dette ikke lar seg gjøre, kan arbeidet gjenopptas etter november 2019, og avsluttes før 1. april 2020. Dette gjelder ikke for utplanting av stiklinger eller hele trær/busker, som bør skje på sommerhalvåret.
- Re-etableringen av vegetasjon langs elva skal påskyndes ved å plante ut stiklinger eller hele trær av stedegne arter som forekommer i kantsona i dag.
- Dere skal sørge for at erosjonssikringa fungerer og fortsetter å ivareta elvas nåværende egenskaper etter det at tiltaket er utført. Området skal befares sammen med Fylkesmannen og dere skal sørge for at det blir utført undersøkelser av vannorganismene tidligst ett år etter slutført tiltak.
- Inngrepsgrensa for anleggsarbeidet skal markeres i terrenget med gjerde.
- På grunn av fare for spredning av uønskede/svartlistede arter skal maskiner og kjøretøyer rengjøres tilstrekkelig før de flyttes fra området eller tas inn i reservatet, i samsvar med YM-planen.

Dette vedtaket er truffet med hjemmel i naturmangfoldlovens § 48 første ledd. Vedtaket kan påklages etter bestemmelsene i forvaltningslovens § 28. Klagefristen er 3 uker fra mottakelsen av dette brev. Eventuell klage skal stiles til Miljødirektoratet, men sendes via Fylkesmannen.

Vi gjør oppmerksom på at dette vedtaket kun gjelder for verneforskriften for Åkersvika naturreservat, og ikke i forhold til vannressursloven, forskrift om fysiske tiltak i vann eller plan- og bygningsloven. Dere må selv kontakte NVE, Hedmark fylkeskommune og Hamar kommune for å sjekke ut eventuelle tillatelser etter disse lovverkene. Dere må også ta kontakt med berørte grunneiere.

Med hilsen

Vebjørn Knarrum (e.f.)
avdelingsdirektør

Erica Neby
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:			
Miljødirektoratet	Postboks 5672 Sluppen	7485	TRONDHEIM
Hamar kommune			
SNO v/Rune Bjørnstad			
Signe Louise Berthelsen	Børstad gård, Børstadalleen 112	2318	HAMAR
Bård Wetten	Vienvegen 28	2318	HAMAR